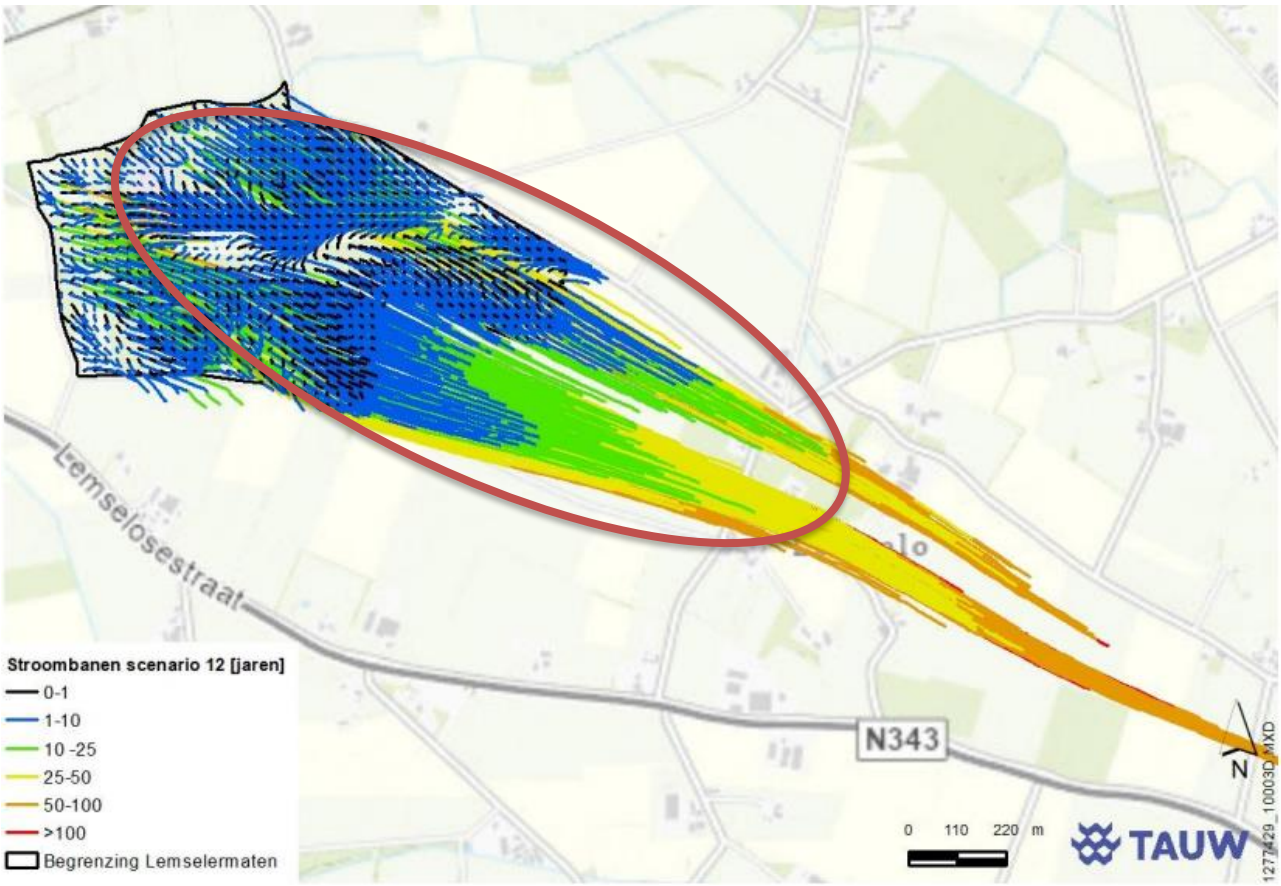
Uitgangspunten evenwichtsbemesting

Deze bijlage is opgesteld door de provincie op basis van haar afspraken met LTO-noord over het project evenwichtsbemesting en op basis van besprekingen in de Bestuurlijke Advies Groep.

Lemselermaten is een klein kwel-gevoed Natura 2000-gebied met vochtige heide, schrale graslanden, kalkmoerassen en broekbossen. Hoge concentraties van sulfaat in het grondwater breken het veen af dat de ondergrond vormt voor het grootste deel van deze habitats. Tevens heeft het sulfaat een eutrofiërend en verzurend effect op de habitats. Het sulfaat in het grondwater ontstaat door de reactie van nitraat met pyrietlagen in de ondergrond. Daarom is het stoppen van het uitspoelen van nitraat uit de percelen binnen de 30-jaarszone een belangrijke instandhoudingsmaatregel.

Uit de deskstudie van het Louis Bolk Instituut (2022-034 LbP), in opdracht van LTO-Noord, naar evenwichtsbemesting in Lemselermaten blijkt dat door middel van evenwichtsbemesting op de agrarische percelen rondom de Lemselermaten de nitraatuitspoeling substantieel verminderd kan worden. Evenwichtsbemesting van met name grasland kan leiden tot een forse verlaging van de concentratie nitraat in het grondwater in de 30-jaars zone van het intrekgebied.

Deze 30-jaarszone is in het inrichtingsplan vertaald naar:

Bemestingsmaatregel V (bemesting niet toegestaan, m.u.v. uitmijnen)
Evenwichtsbemesting nitraat/sulfaat
Evenwichtsbemesting nitraat/sulfaat en fosfaat

en van toepassing verklaard op de volgende percelen:

De kanttekening bij evenwichtsbemesting is dat hiervoor kostbare inspanning nodig is, om via maatwerk en tijdig bijsturen op weersomstandigheden de bemesting in het gebied te reguleren.

In het gebiedsproces van het Provinciaal InpassingsPlan (PIP) voor het N2000-gebied Lemselermaten zijn de volgende uitgangspunten vastgesteld. Hierin is de reactie verwerkt van de Provincie d.d. 23 mei 2023 op een aantal voorwaarden die de LTO-Noord in hun brief d.d. 29 maart 2023, namens de deelnemers, stelden.

Uitgangspunten evenwichtsbemesting:

1. Per 1 mei 2023 zijn de drie grootste agrarische bedrijven in de 30-jaarszone gestart met evenwichtsbemesting. De deelnemers worden projectmatig begeleid door de LTO. Het project evenwichtsbemesting is voor 6 jaar, dus tot 1 mei 2029, door de provincie gefinancierd.
2. Zolang de drie grootste agrarische bedrijven evenwichtsbemesting toepassen òf één of twee van hen kiezen voor de omvorming naar natuur blijft het project bestaan en kunnen ook de zes particulieren rondom de Lemselose Schoolweg, waarvan de gronden binnen de 30-jaarszone liggen, deelnemen aan het LTO-project. Eind 2024 heeft één van de drie de keus voor natuur gemaakt, waardoor ook een deel van de 10- en 30-jaarszone in bovenstaand kaartje/ het inrichtingsplan Bemestingsmaatregel V kreeg toegekend. Er is dus nog sprake van twee grote agrarische blokken in de 30-jaarszone.

3. Zolang het PIP niet in werking is, kunnen de twee agrariërs in principe weer overschakelen naar reguliere landbouwkundige bemesting.
4. Wanneer de bestemming evenwichtsbemesting in werking is getreden (op grond van het PIP) dan mag op grond van het overgangsrecht de reguliere bemesting worden voortgezet (of hervat) tot twee jaar nadat het PIP-Lemselermaten onherroepelijk is geworden. (Dit overgangsrecht vervalt zodra er na het onherroepelijk worden van de bestemming 1 jaar geen gebruik is gemaakt van het overgangsrecht.)
5. Als één van de twee agrariërs weer overgaat naar reguliere bemesting stopt het LTO-project. De keuze van een particuliere eigenaar om al dan niet mee te doen met evenwichtsbemesting heeft geen effect op het al dan niet doorgaan van het LTO-project.
6. Omdat evenwichtsbemesting een innovatieve maatregel is, wordt deze bestemmingstechnisch mogelijk gemaakt op tijdelijke basis. Dit betekent dat vijf jaar na in werking treding van het PIP automatisch de bestemming natuur van kracht wordt.
7. Wanneer begin 2029 uit metingen per perceel blijkt dat de nitraatconcentratie in het bovenste grondwater 20mg/l of minder bedraagt èn de gemeten sulfaatgehalte in de habitats een waarneembaar dalende trend naar de streefwaarde van 20 mg sulfaat/liter vertoont, kan de evenwichtsbemesting op dat perceel worden voortgezet en is de bestuurlijke intentie om een ruimtelijke procedure te starten om voor de betreffende percelen de bestemming “agrarisch met beperking evenwichtsbemesting” definitief vast te leggen. (Op grond van het overgangsrecht is hiervoor voldoende tijd beschikbaar, nl 2 jaar na vervallen van de bestemming evenwichtsbemesting)
8. De norm van 20 mg nitraat per liter is door de LTO aangedragen op basis van advies van het Louis Bolkinsitituut. Landbouwkundig is die norm ambitieus en is de veronderstelling dat het halen hiervan substantieel bijdraagt aan het beperken van de sulfaatlast. Of dit voor de habitats voldoende is moet blijken uit de sulfaatmonitoring.

Aanvullende uitgangspunten:

9. Op de gronden met de definitieve bestemming evenwichtsbemesting zal de provincie regelmatig maar minimaal driejaarlijks meten of de vastgelegde nitraatnorm nog steeds wordt gehaald. Zo niet, dan dienen op basis van handhaving maatregelen te worden getroffen om de norm alsnog te halen.
10. Tot 1 mei 2029 worden de deelnemers aan evenwichtsbemesting via de LTO financieel gecompenseerd voor de extra bedrijfskosten die zijn verbonden aan de evenwichtsbemesting.
11. Grondeigenaren die deelnemen aan de evenwichtsbemesting krijgen vanwege het feit dat de formele eindbestemming natuur is een aanbieding op basis van afwaardering van de perceelswaarde naar natuur. Men is vrij deze aanbieding al dan niet te accepteren.
12. Indien conform punt 7 de evenwichtsbemesting slaagt en alsnog een definitieve bestemming evenwichtsbemesting wordt gevestigd kan een op basis van punt 11 uitgekeerd bedrag niet meer worden teruggevorderd en kan de betreffende eigenaar dit rechtmatig behouden. Wie geen gebruik heeft gemaakt van de afwaardering naar natuur krijgt bij de definitieve bestemming een compensatieaanbieding voor het verschil in vermogenswaarde van de gronden waarop evenwichtsbemesting wordt toegepast èn voor de schades die het gevolg zijn van de hydrologische maatregelen.
13. Zolang het LTO-project loopt blijft de provincie geïnteresseerd in de mogelijkheid om ruilgrond te kunnen kopen voor de deelnemende agrariërs om hen in deze periode een reële keus te kunnen bieden voor de bestemming natuur op hun gronden in de 30-jaarszone.
14. Parallel aan het LTO-project wordt door de provincie een sulfaatmonitoring georganiseerd. Hierbij worden de eerder door B-ware gemeten waarden van de sulfaatgehaltes beschouwd als nul-meting. Op basis van de verschillende normen in de deskundigenadviezen voor de habitats in Lemselermaten, die variëren van 10 voor de blauwgraslanden / kalkmoerassen tot 25 mg/lt voor alluviale bossen, hanteert de provincie bij het experiment de streefwaarde in de habitats van 20 mg/lt sulfaat. Aan het ministerie van LVVN heeft ze verzocht landelijk uniforme sulfaatnormen per habitat vast te stellen. Streven is dat die in

het volgende beheerplan voor Lemselermaten kunnen worden opgenomen. Om de evenwichtsbemesting definitief te kunnen vastleggen dienen de sulfaatconcentraties in de habitats een dalende lijn te vertonen ten opzichte van de nul-situatie in de richting van de streefwaarde.

Toelichting:
Ad 1.

- *Evenwichtsbemesting gestart*

De grootste impact van bemesting ligt het dichtst bij het natuurgebied. Daarom wordt evenwichtsbemesting ook toegepast op de percelen binnen de 30-jaarszone met bemestingsmaatregel V die als natuur zijn bestemd. De drie grootste grondeigenaren zijn agrariërs die samen hebben aangegeven evenwichtsbemesting toe te passen. Ze zijn met evenwichtsbemesting gestart vóór het onherroepelijk worden en zelfs vóór het definitief vaststellen van het PIP.

- *Het LTO-project*

Deelnemers aan evenwichtsbemesting worden begeleid door de LTO-Noord. LTO-Noord heeft hiervoor een projectleider aangesteld. Uit de onderzoeksresultaten moet een positieve trend zichtbaar worden. Na 6 jaar moet de nitraatuitspoeling onder de limiet van 20 mg/l in het bovenste grondwater uitkomen.

- *Looptijd LTO-project*

LTO en Provincie zijn het erover eens dat binnen zes jaar moet blijken of de evenwichtsbemesting haar doel bereikt. Tussen provincie en LTO zijn geen afspraken gemaakt over begeleidingskosten na zes jaar. Of die dan aan de orde zijn zal t.z.t. nader moeten worden besproken.

Ad.7 Onder de Omgevingswet is een wijzigingsbevoegdheid niet meer van toepassing, ook niet als die nog is vastgelegd in een plan onder de Wet ruimtelijke ordening. Daarom is een nieuwe wettelijke procedure nodig om de bestemming “Agrarisch met evenwichtsbemesting” definitief te maken indien de resultaten na zes jaar daar aanleiding toe geven. De Samen Werkt Beter partners gaan ervan uit dat het dan zittende bestuur daarin haar verantwoordelijkheid zal nemen en dat deze intentie ook in het GS-besluit voorafgaand aan de vaststelling van het PIP wordt opgenomen.

Ad 14 Betekenis sulfaatmonitoring
Sulfaatmonitoring kan uitwijzen dat de instandhoudingsdoelen voor de habitats in Lemselermaten niet worden gehaald vanwege een nog steeds te hoog sulfaatgehalte in die habitats. Na afloop van de eerste zes jaar van het experiment evenwichtsbemesting zal moeten blijken of de sulfaatgehaltes in de habitats ten opzichte van de nul-situatie een waarneembaar dalende lijn vertonen in de richting van de streefwaarde. Naast de te bereiken nitraatnormen is dit voorwaardelijk voor het definitief vestigen van de bestemming “Agrarisch met beperking evenwichtsbemesting”. Voor eventueel aanvullende maatregelen om het sulfaatprobleem op te lossen is het Natura 2000 beheerplan het beleidskader. Ook als de nitraatnormen worden gehaald èn de beweging naar de streefwaarde na zes jaar voldoende is, kan een bestemming natuur in de 30-jaarszone in de toekomst daardoor niet worden uitgesloten.